

EEN MANIFEST TEGEN PLOF KINDEREN.

EN VOOR MEER CREATIVITEIT IN DE KLAS.

DOOR SANNE KUYT

DE VRAAG IS WAAROM?

Waarom is er onderwijs? Waarom geven we les? Wat is er in 's hemelsnaam in het onderwijs aan de hand en waarom sta ik überhaupt zelf nog voor de klas? Het zijn vragen die vast niet alleen mij door het hoofd spoken. Ik heb de afgelopen vijftien jaar voor de klas gestaan en met leden ogen aangezien in welke richting het onderwijs zich begeeft. Er zijn dagen bij dat ik in mijn klas zit of naar huis rijd en denk: waar zijn we mee bezig?

Ik startte als kersverse leerkracht op een school in een wat ruige buurt van Utrecht. Een losgeslagen schip. In drie jaar tijd had deze school een hele hoop kapiteins gekend. Wellicht geen goeie start maar je begint gewoon ergens. Ik begon daar, in groep 5. Na een jaar ging ik op een school werken waar ouders voor mij een totaal nieuwe rol vervulden. Ze stonden hun kinderen bij in alles wat je bedenken kon en ze waren een groot onderdeel van de didactische kant van het onderwijs. Ik had nu de twee tegenpolen van dichtbij gezien. Zo begon de ontwikkeling van mijn visie op onderwijs. De laatste zes jaar ben ik via ICT en social media terechtgekomen bij de vraag of onderwijs nog wel kan bestaan in zijn huidige vorm.

Eerst zag ik dat scholen te los waren. Men deed maar wat en leerkrachten bedachten zelf leerlijnen of lessenseries om tegemoet te komen aan het gat dat ontstaan was. Dit gat ontstond toen we collectief het besef kregen dat er een hoop allochtone kinderen in ons onderwijs zaten en dat we daar iets mee moesten. Niet zozeer met henzelf, maar wel met het taalprobleem dat de school in kwam.

Nog een paar jaar later werden de eerste contouren zichtbaar van twee decennia slecht onderwijs. De maatschappij was oppervlakkig geworden en de mensen die erin leefden waren in paniek. Uit zelfbehoud ontstond er een enorme verruwing. Men wist ondertussen wel dat we in moesten zetten op beter en gedegen onderwijs. Overal popten methodes sociaal-emotionele ontwikkeling op die kinderen moesten leren beter met elkaar om te gaan. We moesten inhalen en bijspijkeren. De meeste scholen deden dat op eigen initiatief. Er werd gerommeld en ontworpen maar het bood geen soelaas.

Ondertussen veranderde de wereld verder en zagen we onze fabrieken overgenomen worden door China, werkte ons onderwijssysteem niet meer en daalden we lager en lager in de top 50 van kennis-economieën. Ineens, in 2005, stelde het ministerie van onderwijs een doel: in plaats van 20% moesten we naar 50% hoogopgeleide Nederlanders. We moesten en zouden in de top 10 van de grootste kennislanden van de wereld komen. No mercy.

En daar begon de nekslag die we nu in het onderwijs zien. Het onderwijs moest door de komst van internet en de opkomst van andere sterke economieën concurreren met andere landen en niets was meer vanzelfsprekend. De regering koos voor opbrengstgericht werken. De balk hoog leggen en veel meer van kinderen verwachten. Dat was en is nog steeds het motto. Anderzijds werd schrijnend duidelijk dat ons onderwijs nog in de oude modus staat. Een op arbeiders gericht onderwijssysteem dat start bij het inprikken om 8.00 uur en uitklokken om 15.00 uur. Waarom een systeem dat niet meer past, doorduwen en proberen te herstellen? Dat is het probleem waar ik het over wil hebben: de regering dringt ons de kant van oude waarden op terwijl ons onderwijs niet meer werkt in de huidige vorm. We gaan op deze wijze nooit bij de toptanden horen die we zo graag willen zijn. Dus we gaan een oud systeem op exact de oude wijze proberen te herstellen terwijl er totaal iets nieuws nodig is.

De huidige realiteit is schokkend. Ik geef iedere dag les aan 28 kinderen, verdeeld over een groep 6 en een groep 7. Iedere dag is elk kwartier van mijn les gevuld en gepland, verantwoord aan de inspectie en doordrenkt van leren, leren, leren. Het devies bij alle vakken is: consolidatie. Juist. Het oude stampen. Hoe verbolgen waren onze ouders dat ze de stations tussen Steenwijk en Leeuwarden in hun hoofd moesten stampen? En waarom doen we het nu weer? Ik kan daar de vinger niet achter krijgen.

Ik merk dat ook ik opgeslokt word door dit systeem en dat ik hoe langer hoe meer vraagtekens zet bij de ambivalentie van het onderwijs dat ik geef. Ik zie iedere dag leergierige kinderen die uitgedaagd willen worden, graag willen leren maar de manier waarop niet meer kunnen. Is dat wat we willen? Willen we kinderen van alles door de strot duwen omdat het oude systeem nu eenmaal ooit werkte? Willen we de niveaus van kinderen die soms aan hun plafond zitten, koste wat het kost opschroeven? Ik vind het bijna onethisch om zo te denken en te handelen. Ik wil één ding niet. Kinderen kweken die murw zijn en als plichtsmatige robots in mijn klas zitten. Ik kan dat niet. Meerdere keren heb ik erover gedacht om uit het onderwijs te stappen en iets anders te gaan doen. Maar dat werkte niet. Ik ben op deze aarde gezet om met kinderen te werken. Klinkt soft en plakkerig. Toch is het zo. Ik wil kinderen laten zien hoe krankzinnig mooi de wereld in elkaar steekt.

Verwondering dus. Volgens Plato begint al het leren met nieuwsgierigheid. Dan komt de intrinsieke motivatie naar boven en is leren leuk, cool en aantrekkelijk. Ik wil in geen geval een foie gras boer zijn die kinderen tegen hun wil in volstouwt met kennis en weetjes, ook al past het in enkel geval meer bij hun niveau. Ik wil geen plofkinderen of bio-onderwijs.

We kunnen wel willen veranderen en van alles willen. We moeten daar wel een aantal oplossingen voor bedenken. Allereerst moeten we af van alles te laten draaien om opbrengsten en de daaraan gekoppelde toetsen van een bedrijf waar-

van ik naam niet meer over mijn lippen krijg. U weet wel welk bedrijf ik bedoel. Ik wil O&O onderwijs (onderzoek en ontwerp) op de basisschool. Het wordt nu al gegeven op VO scholen en in mijn optiek is dat de toekomst. Ten tweede moet de sjeu terug de leerkrachten in. Waarom hebben zij voor de Pabo gekozen? Niet om methodeslaaf te worden. Nee. Ze willen kennis overbrengen en kinderen zien groeien door te experimenteren en te proberen. Ze willen de leerkracht zijn die mooie verhalen vertelt. Ze willen de leerkracht zijn waar kinderen over twintig jaar nog over praten. En tot die leerkrachten wil ik me graag richten. Jullie verhalen, proefjes, passie en enthousiasme zijn met het oog op de toekomst van essentieel belang. We moeten zorgen dat we onze kinderen meer buiten de geijkte paden laten denken en ze laten zien dat creatief denken grandioos kan zijn. Zo gaan we innoveren en zullen we op een alternatieve wijze tot de top van de wereld gaan behoren. Niet door elke dag maar te rammen en kinderen te overspoelen met stof waar ze ooit eventueel in hun leven een keer wat aan hebben.

Onlangs kreeg mijn school bezoek van de inspectie. We kregen een voldoende. De opluchting en blijdschap waren kenmerkend voor de tendens in het onderwijs die op alle scholen heerst. Angst. De manier waarop we omgaan met leerkrachten en de verwachtingen vanuit de regering is een motie van wantrouwen. En wat is erger dan te werken aan de basis van wat in de toekomst onze hoop moet zijn met het gevoel dat er geen vertrouwen in je is. Ik voel me bij vlagen besodemieterd, werk me drie slagen in de rondte omdat ik een roeping heb, maar ik word - samen met weet ik hoeveel mensen - gewantrouwd. Afschuwelijk.

Leerkrachten, ik wil jullie met dit boekje, dat van oorsprong 'Een idee aub, over creativiteit op commando' heet en is geschreven door mijn held Erik Kessels van reclamebureau KesselsKramer, een hart onder de riem steken. Zodat we weer grip krijgen op dat deel van ons beroep dat we zo cool vinden, namelijk het lesgeven. Hiervoor zijn we naar de Pabo gegaan. Opbrengstgericht werken is misschien zinnig, toch bestaat lesgeven uit meer. Dat weten we allemaal. Anderzijds wil ik met jullie delen hoe leuk mijn vak voor mij is geworden door mijn eigen creativiteit en passie in te zetten bij het lesgeven.

Ik heb in 25 hoofdstukjes geprobeerd om aan te geven wat ik tegenkom en -kwam in mijn klassen. Ik geef voorbeelden en tips en roep soms behoorlijk kritisch op tot verzet tegen wat we zien en voelen als we dagelijks ons lokaal binnenstappen. Ik hoop dat je aan het einde van het boekje het idee hebt dat je gesteund wordt en dat lesgeven altijd maar dan ook altijd het gaafste beroep is dat er is.

A large, stylized letter 'L' is formed by several pieces of torn, light blue paper. The pieces are layered and have irregular, deckled edges, giving it a collage-like appearance. The 'L' is set against a solid, bright yellow background. The word 'BRAVE' is written in a bold, black, sans-serif font across the middle of the 'L'.

BRAVE

1. WEES ELKE DAG ONZEKER.

Onzekerheid en de huidige generatie kinderen. Een slechte combinatie. Wie loopt er tegenwoordig nog voor paal en durft wel zijn eigen smaak kleren aan te doen? Op school zie ik ze niet meer. Kinderen lijken wel uniformen te dragen zoveel lijken ze op elkaar. Ouders durven kinderen niet of nauwelijks meer buiten de boot te laten vallen. Stel je toch voor dat ze als excentriek zouden worden bestempeld, of gepest gaan worden. Nee natuurlijk niet. Vingino dat is de norm. Excentriekelingen zijn een uitstervend ras.

Zo zat vroeger op de Havo Jeroen bij mij in de klas. Hij week in alle opzichten af van onze klasgenoten; hij kleepte zich anders, ging stappen in totaal andere tenten en was mega-ambitueus, wat voor een gemiddelde populaire puber natuurlijk absoluut niet cool is: pfff, school moet en het is zeker niet de bedoeling om er goed in te zijn, laten we eerlijk zijn. Jeroen werd gedoogd, gepest en geweerd. Dat bevestigde Jeroen waarschijnlijk in zijn anders zijn. We wisten niet zo goed wat we met hem aanmoesten. Tot de dag dat Jeroen zijn spreekbeurt Nederlands gaf. Waar wij allen spreekbeurten hielden over auto's, Tomos 4TL brommers of paarden ging Jeroen een stapje verder. Zijn spreekbeurt ging over: De Afwas Doen.

Hop! Daar zaten we met ons populaire gedrag. Kleertjes tip top in orde en volgens de trend, grote bekken en kleine hartjes, meedogenloos en hard bij vlaggen. En daar was Jeroen die een 10 kreeg voor zijn spreekbeurt over afwassen! Na afloop steeg applaus op en wij sloegen onszelf voor het hoofd: 'Waarom waren wij niet op dat idee gekomen?' Mijn god, wat waren we jaloers. Hij had lef en stak zijn nek uit, had een brede rug en maling aan alles en iedereen. En haalde daar tieners mee... Een formule voor creatief zijn was geboren voor mij: Je eigen smaak + een brede rug = onzeker durven zijn.

Maar levert onzeker durven zijn meteen iets op? Gegarandeerde, ongeremde creativiteit? Nee, vast niet maar het is wel een voorwaarde voor creatief kunnen denken. Welke kunstenaar, ondernemer of manager je ook onder de loep neemt, ze durfden allemaal anders te zijn terwijl de rest in zijn comfort-zone bleef plakken. Lekker veilig, risicomijdend en geen verandering.

Onzeker durven zijn zorgt ervoor dat je fouten durft te maken met als doel er beter van te worden. Onzeker durven zijn betekent kritiek kunnen incasseren. Onzeker zijn zorgt dat je durft te stáán voor jouw ideeën. Onzeker zijn laat je zelfwaarde groeien en zorgt voor een hoge mate van frustratietolerantie. Combineer je dat met een goeie, dikke olifanten huid dan heb je goud te pakken. Dan ben je robuust en opgewassen tegen invloeden van buitenaf en durf je te gaan staan voor het 'anders-

zijn'. Onzeker zijn is ook het uncoole cool maken en het impopulair-zijn tot levensstijl verheffen. Het is van iets 'fouts' iets moois maken.

Een voorbeeld voor in de klas: Zeeman is voor ieder kind wat vroeger de Wibra was (en is). NIET COOL! Maar toen de goedkope textielwinkel een jaar geleden filmpjes op de site zette hoe je een Zeeman spijkerbroek van 14 euro kon pimpen door 'm te bewerken met allerlei gereedschap, dacht ik: yes! Wat een lef. Hoe grandioos was dit? De minst populaire winkel van Nederland deed iets ontzettend vets door zichzelf op de hak te nemen (lees ook het verhaal van het Hans Brinker Budget Hotel in Amsterdam). Dit leek me een mooi discussiepunt voor in de klas. Ik zette het filmpje aan voor groep 7 en liet alle technieken van het 'kelderen' van kleren zien. In een mum van tijd zag je de uitdrukking op hun gezichten van verworping veranderen in verbazing.

Hoewel ze niet meteen overstag gingen en Zeeman in hun harten sloten, ontstond er toch een geweldig gesprek. Ze twijfelden: ze vonden het origineel maar zo opzichtig Zeeman dragen ging ze wel wat ver. Ik zag een leerling tijdens het afspelen van de filmpjes om zich heen kijken om te kijken hoe zijn peers dit beleefden. 'Hoe moet ik me voelen? Is dit stom of juist heel gaaf? Ik weet 't niet meer. Hoe doet Mo? En Anouar? Paniek! Wat nu?!'

Ik hoopte dat ik de meest populaire kinderen uit de klas voor me kon winnen want dan kon het wel eens gaan werken. In het gesprek leefde ik veel voor door het uncoole cool te vinden. (Vertelde het verhaal over mijn broer die vroeger een surprise kreeg van mijn moeder voor Sinterklaas: een trui met daarop in gele letters Wibra. Mijn broer verketterde zowel haar als de trui en ik vond 'm uiteindelijk weggemoffeld in zijn kamer terug en trok 'm als grap aan naar een carnavalsfeest op school(veilig uitproberen). Ik schrok me kapot van de te gekke reacties en vanaf dat moment heb ik die trui tot op de vezel opgedragen). Als een leerkracht inspireert, dan fungeert hij als rolmodel en kijken leerlingen een hoop af. Durf je voor de klas het uncoole cool te vinden, dan zullen er altijd een aantal kinderen zijn die dit van je overnemen en omarmen.

Kortom. De underdog is een prachtige positie. Het maakt je minder raakbaar als je kwetsbaar durft te zijn en fouten maken wordt makkelijker. Open staan voor nieuwe dingen wordt verslavend en zonder al te veel moeite merk je dat je een hoop kritiek kunt hebben als je je eigen koers durft te varen en het nieuwe niet als eng maar als een uitdaging ziet. Het kneedt je zelfbeeld tot een wendbaar geheel dat tegen een stootje kan. Hoe mooi kan het leven worden?

* Bekijk ook eens het TED filmpje van Brene Brown over kwetsbaarheid.

JE EIGEN SMAAK

+

EEN BREDE RUG

=

ONZEKER

DURVEN ZIJN

2. DURF JE TE ONDERSCHEIDEN.

Onderscheiden betekent zoiets als verschillend zien en beoordelen. Onderscheiden is onlosmakelijk verbonden met lef hebben om de heersende patronen en regels te doorbreken. Eigengereid noemde mijn moeder dit. Vervelend aan de tijd waarin we leven is dat 'je onderscheiden' nou juist zo moeilijk is geworden. Met de komst van internet en sociale media proberen we de hele dag eigenlijk niets anders dan laten zien hoe anders we zijn dan de rest. Maar volgens filosoof Henk Oosterling zijn we dat allesbehalve, aangezien we ons collectief zo druk maken om onze devices dat we onderweg helemaal vergeten zijn waarom we dingen doen en hoe we ze bedachtzaam en mindful kunnen uitvoeren. Hij noemt het de radicale middelmatigheid. Volwassenen en ook steeds meer jongeren en kinderen zijn in een mum van tijd een uniforme massa geworden die de hele dag ontstellend hard hun best doen om zich te onderscheiden. Ik herinner me nog als de dag van gisteren (het is misschien vijf jaar geleden) dat er vroeger sprake was van subculturen onder jongeren. Je had hardrockers, kakkers, orangina's, sportbilly's, gothics en de maar niet uit te roeien neo-hippies. Maar waar zijn ze gebleven? Opgelost, weggetrokken. Heb ik een enorme exodus gemist en dobberen al deze subbers op een losgesneden Waddeneiland ergens in de Noordzee?

Helaas. Nee, we halen ze zo makkelijk niet terug. Ze zijn simpelweg weg geërodeerd. Een soort revolutionaire manier van afvlakking zorgde ervoor dat we geen subculturen meer kennen. Hoe kan dat? Je onderscheiden is een kunst. Je onderscheiden is het lef hebben om te staan voor iets substantieels, ongeacht wat de buitenwacht er van vindt. Je onderscheiden is zo opgaan in je muziek, je held of je boek, dat je getooid met vreemdige mutsjes, batiktruien of andere kleding naar school durft te gaan. Het is ervoor kiezen om niet op safe te spelen en het risico lopen dat je gepest of uitgescholden kan worden.

Als ik nu om me heen kijk en groepen kinderen zie, dan vallen me een aantal dingen op: jongens dragen alleen nog maar trainingspakken of voetbalshirts van Barcelona waardoor mij de lust om naar voetbal te kijken absoluut vergaan is. Meisjes lopen in een uniform van H&M of Vingino. In de verte een beetje anders maar vooral meer van hetzelfde. Mijns inziens is deze snelle verandering veroorzaakt door de drang van ouders om alle risico's te willen vermijden voor hun kinderen. 'Ik doe ze lekker aan wat de rest van de klas ook draagt (lees: veilig), dan wordt de kans dat ze er opmerkingen over krijgen nihil en zo blijven mijn bloedjes gevrijwaard van gevaar uit de grote boze wereld.' Risicomij-

dend gedrag leidt tot uniformiteit dus. Maar daarmee ontnemen we kinderen een belangrijke les. Omgaan met verschillen en anders durven zijn. Hoe kan het dat ouders hun kinderen voor alles willen behoeden? Omdat risico's weerstand oproepen, aanzetten tot frustratie die weer kan leiden tot conflicten. En jadat is nou net waar hardwerkende tweeverdieners geen zin in en tijd voor hebben: conflicten. Want conflicten zijn ongezellig en de kinderen zitten tenslotte vier dagen per week op de BSO dus als het weekend is moet het gezellig zijn. Dan willen we geen gezeur hebben over buiten de trend vallende spijkerbroeken of pull-overs. En daar zit 'm de crux. Kinderen moeten weer leren om onderscheidend te durven zijn. En daar hebben ze u, de leerkracht, voor nodig. Maar wat doen wij? Wij doen niet veel anders dan de kinderen! We luisteren naar wat de overheid nu weer voor nieuws bedenkt en dat voeren we uit. We zijn methodeslaven geworden die ons, gechargeerd gezegd, laten afranselen door wat OCW bedenkt. We zijn gek!! Totaal geflipt. Dat is toch niet wat we willen. Laten we eerlijk zijn. Iedere school in Nederland ziet er toch hetzelfde uit, geeft toch globaal hetzelfde onderwijs. Waar vind je nog scholen die zo buiten de lijntjes lesgeven dat je je afvraagt of 't wel spoort. Nergens, die zijn weg genihileerd. Maar goed, ik wil ervoor waken dat ik niet op de barricades ga of aanzet tot het gooien van Molotov cocktails. Maar we zouden eigenlijk met onze vuist op tafel moeten slaan. Ik had op de Pabo toch een totaal ander beeld van lesgeven dan wat ik nu aan het doen ben. Ik had beter Schoevers kunnen gaan doen, aangezien 80% van mijn werk bestaat uit de registratie van gegevens.

Ik wil lesgeven, verhalen vertellen bij geschiedenis, net als meneer Dheans dat deed op de Havo. Ik wil de nieuwsgierigheid van kinderen prikkelen en laten zien hoe mooi de wereld in elkaar steekt. Maar dat mag ik niet. Ik mag me niet onderscheiden, ik mag niet anders lesgeven, want dan dreigt het gevaar dat mijn schol door mijn toedoen op een prestatielijst op internet komt te staan en alle ouders kiezen voor de school next door.

En toch moeten we het doen. LESGEVEN omdat het kan! Remedie? Directeuren: stop met het veranderen van je formatie. Laat leerkrachten minimaal drie jaar dezelfde groep draaien. Zo kennen zij de lesstof en leerlijn beter en durven ze eerder over te gaan tot nieuwe, andere manieren van lesgeven. Gewoon met een vergrootglas naar buiten en lekker wroeten in de aarde. Kijken en leren tegelijk. Heb vertrouwen in leerkrachten. In Finland hebben ze geen onderwijsinspectie omdat ze de leerkrachten volledig vertrouwen. Stukje High Trust ten top. In Nederland word je eens in de zoveel jaar onderworpen aan een klein en een groot inspectieonderzoek. Stukje Low Trust lijkt me zo. Daar gaat niemand harder van lopen.

Leerkrachten van Nederland, ik roep u op om zonder pardon de charme van uw beroep in volle omvang te herstellen en al tijdens het lezen van dit boek over te

gaan naar datgene waar u goed in bent. Lesgeven, kennis overbrengen en nieuwsgierigheid aanboren, want daar heeft u een diploma in gehaald. Probeer u te onderscheiden, zodat ook uw leerlingen zich durven te onderscheiden. Geef les buiten de methodes om. Dat is wat de essentie van onderwijs is en niets anders.

Want laten we maar weer eens een cliché uit de kast trekken: alle grote wetenschappers hebben op een bepaald punt in hun carrière schijt gehad aan hun kritische collega's en de massa. Anders denken en ergens voor durven gaan staan levert later iets moois op. Onderscheid u dus door les te geven. En was u even kwijt hoe belangrijk uw beroep is? Kijk dan iedere ochtend voor het binnenstappen van uw klas naar Taylor Mali op Youtube: 'What teachers make'.

3. DURF RISICO'S TE NEMEN.

Risico is stevig vastgekoppeld aan vermijden. Risico's hebben te maken met angst. Angst voelt rot, dus vermijden is het devies. Uit de weg gaan, gaan voor het zekere en alles dichtkitten en beheersen tot je erbij neer valt. Controلفreakerig gedrag, neurotische trekjes en latente angststoornissen liggen op de loer.

Neem dus risico's. Daar knap je echt van op! Je hebt iets doorstaan wat best even lastig was en degene die je daarvoor mag bedanken ben jijzelf. Net als Loco vroeger. We noemen dat ook wel zelf zelfcorrigerend of -belonend. Je wordt er sterker van en de enige die je erop aan kan spreken ben jijzelf. Een vraag tussendoor: hoe vaak neem jij als leerkracht risico's? Kun je je de laatste keer nog herinneren dat je voor de klas echt een risico nam? Waarschijnlijk antwoord je, net als ik, negatief op deze vraag. Tuurlijk niet. Wij leerkrachten zijn toch de degenen die het kroost behoeden voor deze angsten en gevaren? Maar wie de hack heeft ooit bedacht dat we voor de klas geen risico's mogen nemen? Wanneer is dit erin geslopen en waarom is in 's hemelsnaam de middelmaat leidend? Laten we voor de grap eens kijken wat er allemaal voor educatieve en pedagogische waarden zitten aan risico's nemen:

- je gaat onderuit omdat het niet lukte -> teleurstelling hoort bij het leven.
- het lukt om je plan tot uitvoer te brengen -> als je ergens voor knokt, bewijst je dat je doorzettingsvermogen hebt.
- je krijgt kritiek omdat het stom is wat je bedacht -> kritiek incasseren verhoogt de frustratietolerantie
- je was mateloos impopulair en hebt toch je doel behaald omdat je er in geloofde

-> maling aan de rest hebben en durven -> je zelfvertrouwen groeit met rasse schreden.

- je deed iets wat onconventioneel was en op weinig steun kon rekenen, maar wat toch zijn bijdrage heeft geleverd -> innovatief zijn en lef hebben maakt je psychologisch wendbaar. Je kunt tegen een stootje.

Zo kan ik nog wel even doorgaan. Man, wat leer je er veel van. Een van de weinige keren dat ik risico nam was toen ik het boek 'Wreck this journal' van Keri Smith in handen kreeg. De opdrachten in het boek verplichten je om op een andere manier naar een boek te kijken en het ook compleet anders te behandelen. Daarbij wordt het boek stukje bij beetje minder boekig. Eerst heb ik thuis een paar opdrachten uitgevoerd met mijn eigen kinderen. Daarna nam ik een exemplaar mee naar school. Eerlijk is eerlijk, ik had mijn twijfels of dit geen furieuze ouders zou opleveren die mijn positie als degelijke leerkracht in twijfel zouden trekken. Maar goed.

Het was een dinsdagochtend en ik haalde het boek tevoorschijn. Ik gaf instructie op drie niveaus aan de leerlingen en deed daarna bij wijze van voorlezen de eerste opdracht voor. Ik zette mijn schroom in de kast, verzamelde mijn moed bij elkaar en vertelde mezelf dat er geen weg meer terug was. Ik moest een statement maken, anders zouden de kinderen de opdrachten niet durven uit te voeren. Het moest een klapper zijn, een big bang in de klas teweeg brengen en hun monden doen openvallen.

Mijn handen trilden en mijn leven trok toch kort even voor mijn geestesoog aan me voorbij. Boze gezichten, gesprekken met de directie, met die ouders erbij, krabden aan mijn idee maar ik moest het doen. Ik pakte het boek op, tilde het hoog boven me op en brak met een immense klap de rug van het boek op de rand van mijn instructietafel... Bam!! Boek onbruikbaar, niet inwisselbaar of verkoopbaar meer op Tweedehands.nl. Het had zijn functie als leesmateriaal verloren en had in één seconde een transitie ondergaan naar... ja, naar wat eigenlijk?

Stilte.....verontwaardiging..... Oooooooo!!!.....weer stilte.....dikke vadsige vraagtekens in mijn hoofd.....vertwijfeling.....en toen ineens de gehoopte en van binnen diep gewenste bulderlach van de klas. 'Wat doe je!?' 'Vet meester, nog een keer!'

Yep, ik was door de barrière gegaan en kon niet meer terug. Het boek was nu een project op zich geworden en alles wat erna zou komen moest ik dragen. Oudergesprekken, directieverantwoordingen met die ouders erbij. Ik zag in mijn hoofd onze school al van plek 271 naar plek 1032 op de schoolprestatielijst zakken. Maar.... I would be brave. Na de klap moest ik verder, nu ik draagvlak bij de leerlingen had, was mijn wapen naar eventuele ongeregelde heden op school, dat zij het zelf thuis moesten gaan doen. Om beurten wilde ik de kinderen het boek voor drie dagen mee naar huis geven. Ze mochten zelf een opdracht uitkiezen, omdat ik op deze manier nog meer het wij-tegen-de-rest-gevoel kon benadrukken. En toen

stelde ik de vraag: 'Wie neemt 't vandaag als eerste mee? Stille..... Ik had mijn hoop op meisje C. gevestigd. Haar ouders zouden dit wel begrijpen, de lol ervan inzien, althans dat hoopte ik dan. Maar zij waren degenen die ik van alle ouders het beste kon inschatten. Niemand stak zijn vinger op. Dat duurde minutenlang, in mijn beleving. Ging mijn experiment dan toch ten onder? Had ik het verkeerd ingeschat. Vroeg ik iets van leerlingen wat ik niet kon vragen? Ik gaf mezelf een minuut, met wat aansporende opmerkingen hier en daar. En toen... de verlossende vinger. YES!! Meisje C. deed het. Ze wilde! Bikkell, I knew it! Ik kon het kind wel knuffelen, high fives geven en zeggen hoe cool ik haar vond maar ik bedacht dat het beter was om haar normaal te benaderen, zodat risico nemen door de rest ook misschien als iets normaals zou worden beschouwd.

De vreugdedans speelde zich dus af in mijn hoofd. Complete Balkan-orkesten speelden opzweepende en uitbundige polka's in mijn hersenpan. Het ging lukken want als er 1 schaap over de... enz., dan zou het gaan lukken. De volgende dag had meisje C. het boek uitgelaten als een hond aan een touwtje, drie dagen later had jongetje L. stroop, jam en pindakaas in het boek gesmeerd en had jongetje M. het boek mee onder de douche genomen. Man, man wat zag het eruit en wat hebben we genoten als er weer een kind zijn queeste had vervuld. En wat waren ze trots op hun lef, hun maling hebben aan de normen. Mijn en daarmee ons doel was behaald. We deden iets wat niet kon en stonden ervoor. Het maakt me niet uit wat jij denkt, this is what we do. Punt. Klaar.

En de ouders? Ik informeerde hier en daar eens bij mijn leerlingen wat ze ervan vonden. De meningen waren verdeeld. Een beetje brede rug kan het wel hebben. Niet iedereen begreep 'Wreck this journal', maar dat is met alles wat nieuw en dus eng is.

—

4. KOPIEER ANDERMANS WERK.

Het betere kopieer- en jatwerk. Daar zit dus verschil in. Of, zoals Erik Kessels het zelf zegt in dit hoofdstuk: ‘Kopieer niet iemands ideeën, maar kopieer de manieren van denken en creatief zijn. Op deze manier leer je te begrijpen hoe verschillende processen verlopen. Zo leer je de kern van een goed idee herkennen’. Herkenbaar toch? Voor mij wel. Man, ik kopieerde me vroeger suf. Drumde als zesjarige al mee met een nummer van Elvis tijdens de playbackshow op school. Ik nam MTV’s Unplugged op en bekeek de afleveringen vervolgens 900 keer terug om te kijken hoe de drummer bepaalde breaks en fills deed. En ik bekijk nog steeds Youtube-filmpjes om te zien welke trucjes je met drumstokken kunt uithalen. We kopiëren vaak en veel en dat is begrijpelijk. Als je nooit kijkt hoe anderen het doen kom je geen steek verder. Je kunt ingrediënten voor succes afkijken. Dat wil toch iedereen? Kijk maar naar de eindeloze stroom opnames op Youtube van jongeren die hetzelfde doen als Esmee Denthers deed. Haar lukte het, dus waarom zou het mij niet lukken?

Om risico’s te durven nemen heb je dus een palet aan mogelijkheden nodig die je bij anderen hebt afgekeken. Daar creëer je uiteindelijk een eigen stijl mee omdat je weet hoe zij denken. Hé, dat moet leerkrachten toch herkenbaar in de oren klinken... Doe we dat niet de hele dag op school? Leerlingen klaarstomen met vaardigheden en kennis, zodat ze het later zelf kunnen doen maar dan op hun eigen manier? Ja, inderdaad: dat doen we. En dat enorm intensieve en in bepaalde zin ontzettend saaie stagelopen op de Pabo was ervoor om je te laten zien hoe anderen het deden. Daarna ontwikkel je in de loop der jaren je eigen stijl, je eigen visie. Ik kan nu immens veel voorbeelden geven van het kopiëren van andermans stijlen van lesgeven. Liever volsta ik door te zeggen dat we potverdikkie al een vaardigheid hebben die we beheersen. Right on. Niks meer aan doen en genieten van het feit dat we major copycats zijn. Dit hoofdstuk is er een die je zo in je zak kan steken. Wel zo fijn ook, anders kon je van de 25 hoofdstukken die nog volgen weleens het gevoel krijgen dat je zo ontzettend veel moet. En dat is het laatste wat ik wil. Er zijn dingen waar je gewoon al ontzettend goed in bent en het is goed om ook dat tegen jezelf te kunnen zeggen.

5. FOUTEN ZIJN GOED.

Tja, we horen het wel erg veel de laatste tijd: fouten maken is goed. Dat klopt. Daar leer je van. Klopt nog steeds. Maar voor ons leerkrachten boven een bepaalde leeftijd is het nogal een klus. We groeiden in het meest positieve geval op met een rode streep door de foute antwoorden en verbeterden die de volgende dag in ons schriftje en als het merendeel goed was dan was het rotgevoel beperkt en was de juf of meester tevreden. Probleem was alleen dat je die sommen ook daadwerkelijk voor de juf maakte. Was zij happy, dan was jij het ook. Vreemd eigenlijk dat we dat zo lang hebben gedaan... Van intrinsieke motivatie was absoluut geen sprake en eigenaar over ons eigen leerproces waren we ehm... niet !

Dat is nu langzaam aan het veranderen. Kinderen krijgen de kans om meer en meer te vertellen wat zij van hun prestaties vinden. Volgens mij ligt aan eigenaarschap 'vertrouwen' ten grondslag. Leerlingen genieten ervan om vrijheid of verantwoordelijkheid te krijgen. Aangesproken te worden op hun kwaliteiten. Dat ons onderwijs daar niet zo lekker bij aansluit weten we al. Maar hoe leer je fouten maken? Rafe Esquith weet het wel. Hij is de auteur van mijn bijbel 'Teach like your hair is on fire'. Alleen de titel al bracht bij mij zo'n enorme innerlijke discussie teweeg over mijn eigen manier van lesgeven dat ik er weken van ondersteboven was. Geef ik eigenlijk wel les op een manier die de monden van mijn leerlingen doet openvallen van verwondering? Nadat ik mezelf een paar weken stevig onder de loop had genomen, moest ik helaas toegeven van niet. Ik was een metho-deslaaf geworden. Alleen nog maar bezig met het afkrijgen van de lesstof en het in kaart brengen van de prestaties van kinderen. Ik was erin getuind, had zitten slapen en had het ergste laten gebeuren: ik had geen zin meer in lesgeven. Het begrip 'fout' was voor mij een op zichzelf staand iets geworden. Daar draaide het om. Het inperken van foute antwoorden... het zal je baan maar zijn, dacht ik. Ik dwarrelde als een stofvlok boven mijn eigen leerkrachtgedrag en constateerde dat dit niet langer zo kon.

Fout bestaat niet, ik vind het net zo verwerpelijk als men tegenwoordig tegen het woord 'maar' aankijkt. Je zal maar moeten leren in een omgeving waarin alles draait om zo min mogelijk fouten maken en als je ze wel maakt, dan ben je min-der, niet goed of mankeer je in sommige gevallen iets. Lekker positief. Vanaf die dag ben ik mezelf twee dingen gaan verplichten: ik leg altijd uit waarom leerlingen iets leren en maak ze eigenaar van de stof. Zo zien ze iets niet als een fout maar als een kans om het nog een keer te proberen, totdat ze het wel kunnen.

Dezelfde manier, groter rendement en minder deuken in je zelfvertrouwen. Perfect. Kun je ze leren om fouten maken leuk te vinden? Ja dat kan. Gewoon lesgeven met je hart. In taal, aardrijkskunde, tekenen, handvaardigheid enz. zitten zat aanknopingspunten om kinderen te laten nadenken wat voor hen goed is en niet fout.

Ook in gesprekken met je leerlingen kun je prachtige voorbeelden aanhalen van mensen die grandioze fouten hebben gemaakt en daardoor ontzettend succesvol zijn geworden. Praat over de Richard Bransons, de Barack Obama's of over de babybroertjes en -zusjes van de kinderen in je klas die net leren lopen. En die vaker vallen dan stapjes zetten. Stimuleer de vakken waarbij fouten maken juist gaaf is. Of waarbij fouten maken onmogelijk is. Zoals de Story Cubes van de Creativity Hub. Een doosje met zes dobbelstenen waarmee je je eigen verhalen bedenkt. Geen enkel verhaal is fout. Ff snel aan het begin van de dag een paar keer dobbelstenen gooien en verhalen bedenken.

Leren dat fouten maken mooi is, is niet met een paar oefeningetjes gedaan. Het vraagt om een mooi en dynamisch pedagogisch klimaat. De leerkracht speelt hierin een grote rol. Durf jezelf als leerkracht onder de loep te laten nemen door je leerlingen. Laat zien dat als je zelf een fout maakt er iets te leren valt. Hoe oud je ook bent. Laat je vergissingen zien. Zie het als iets moois als blijkt dat je 's ochtends in alle haast twee verschillende sokken hebt aangedaan. Laat zien dat ze niet om jou lachen maar om de sokken. Want ze kijken de hele dag naar je en houden je nauwlettend in de gaten. Reken maar van ja!

**ZOALS JE BEGRIJPT IS DIT MAAR EEN KLEIN DEEL VAN HET BOEK
MET 25 HELDERE HOOFDSTUKKEN. HET BOEK LIGT NU BIJ DE
DRUKKER EN IS BEGIN APRIL KLAAR. HET KOST 12.99 INCLUSIEF
VERZENDKOSTEN. DAT IS EEN KOOPJE VOOR ZO'N FRIS BOEK.**

**WIL JE HET BOEK VOORUIT BESTELLEN? MAIL DAN DIRECT NAAR
IKWILDATBOEK@SANNEKUYT.NL EN HET WORDT VERS VAN DE PERS
NAAR JE TOEGESTUURD.**